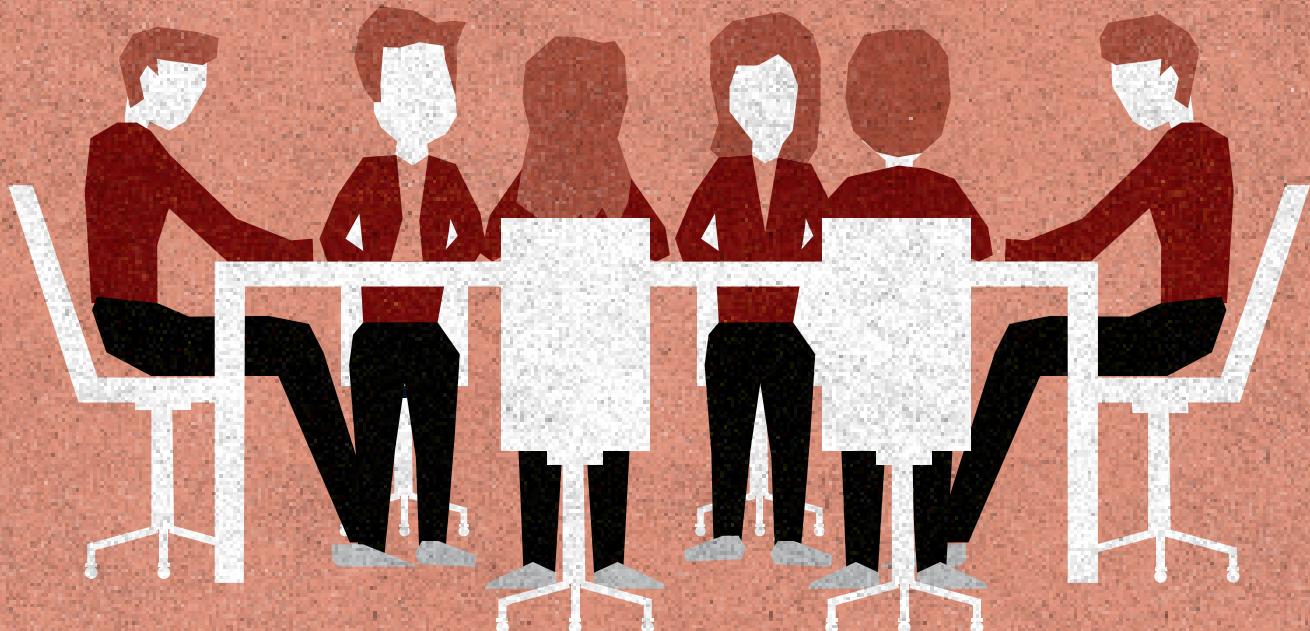

ANALİZË E SHKURTËR

UNUTRAŠNJI KONSENZUS KAO PREDUSLOV ZA NASTAVAK DIJALOGA IZMEĐU KOSOVA I SRBIJE

NOVEMBAR, 2019. GODINA

Autorska prava © 2019. Kosovski demokratski institut (KDI)

Kosovski demokratski institut zadržava sva prava tako da nije dozvoljeno da se, bez dozvole izdavača, bilo koji deo ove publikacije reprodukuje niti prenosi u bilo kom obliku, mehaničkom ili elektronskom, uključujući fotokopiranje, niti putem bilo kog drugog sistema za čuvanje i preuzimanje materijala. Publikacija se može reproducovati ili preneti samo u nekomercijalne svrhe. Ko god i kad god koristi razne navode ili materijale sadržane u publikaciji obavezan je da jasno navede izvor iz kojeg potiču korišćeni navodi ili materijal.

Za sve ocene, primedbe, kritike ili sugestije možete da nam se obratite na sledeće načine:

Adresa: Ul. Bajram Kelmendi br. 45.

10000 Priština, Kosovo
Tel: +383 (0) 38 248 038
E-mail: info@kdi-kosova.org
Veb stranica: www.kdi-kosova.org

Pripremili: **Jeta Krasniqi, Eugen Cakolli i Violeta Haxholli**

Layout and design: **envinion**

Napomena: Ova analiza realizovana je u sklopu projekta "Evropska perspektiva – postizanje nacionalnog konsenzusa o normalizaciji odnosa sa Srbijom" koji podržava Ambasada Švajcarske u Prištini.

Za sadržinu ove analize odgovoran je isključivo Kosovski demokratski institut (KDI) i ni u kom slučaju neće se smatrati da odražava stavove Ambasade Švajcarske u Prištini.

SADRŽAJ

4 I. UVOD

6 II. STAVOVI POLITIČKOG SPEKTRA
U POGLEDU ZAVRŠNE FAZE
DIJALOGA

8 III. OSTVARENJE POLITIČKOG
KONSENZUSA O ODREĐENIM
ASPEKTIMA DIJALOGA

10 IV. DEJSTVA (NE)OSTVARIVANJA
POLITIČKOG KONSENZUSA

11 V. PREPORUKE

I. UVOD

2017. godine nova vrla na čelu sa Ramušom Haradinajem nije vršila svoju ustavnu ulogu u procesu dijaloga sa Srbijom. Ta odgovornost delegirana je predsedniku zemlje, Hašimu Tačiju, odlukom kojom je Vlada ujedno pozvala da se formira državna delegacija¹ lako ova odluka nije uspela da se materijalizuje u vidu skupštinske rezolucije, zbog protivljenja opozicionih stranaka, stranke na vlasti nisu osporavale ulogu predsednika u vođenju procesa dijaloga sve do trenutka kad predsednik Tači nije počeo da proklamuje i podržava ideju "korekcije granica".

Iznošenjem ove ideje pojavile su se i razlike u stavovima između dvojice šefova institucija ali i u širim krugovima unutar političkog spektra. Deo njih je počeo da se angažuje na sastavljanju državne delegacije koja je trebalo da zastupa državu Kosovo u tim razgovorima², dok je drugi deo koji su činile dve najveće opozicione stranke tražile da se potvrdi legitimitet vlade i da se zaustavi delovanje predsednika Tačija.³

Politička stabilnost u zemlji pretrpela je udarac i kad je Vlada 21. novembra 2018. godine donela odluku da uvede takse od 100% na proizvode uvezene iz Srbije i Bosne i Hercegovine, u odgovor na agresivnu kampanju lobiranja Srbije protiv Kosova kao i na necarinske barijere Srbije za kosovske proizvode⁴. Na tu meru Srbija je uzvratila povlačenjem iz procesa dijaloga tako što je odbila da se vrati za pregovarački sto do ukidanja takse.

Pozicioniranje međunarodnih činilaca protiv takse od 100% i pritisak na Vladu da je suspenduje, izazvalo je raskol i među partnerima u vladajućoj koaliciji, pri čemu je DPK bio za suspendovanje takse⁵ dok je ABK bio protiv. Ovo pitanje dodatno je pogoršalo odnose između Haradinaja i Tačija, tako što je Tači zatražio da Vlada razmisli o zahtevu za suspendovanje takse⁶.

Nepostojanje konsenzusa o taksi i opcijama za konačni sporazum dovelo je do nejedinstva u državnom stavu Kosova u odnosu prema Srbiji i prema međunarodnim partnerima, kojima je Kosovo slalo različite poruke, kako na bilateralnim sastancima tako i prilikom učestvovanja na međunarodnim

1 Videti odluku Vlade br. 01/63 od 3. septembra 2018. godine. Dostupno na: http://www.votaime.org/Uploads/Data/Documents/VendimiQeveriseperthemelim-ineekipitnegociatorperDialog_3shtator2018_twefbfKBJe.pdf [Pristupljeno 8. novembra 2019]

2 Videti Rezoluciju o procesu dijaloga o normalizaciji odnosa između Republike Kosovo i Republike Srbije koju je podnela parlamentarna grupa SDP. Dostupno na: http://www.votaime.org/Uploads/Data/Documents/2018_12_18_Rezoluta06-R-015_USUNuUR6vm.pdf [Pristupljeno 8. novembra 2019]

3 Videti transkript Skupštine od 31. oktobra 2018. godine. Dostupno na: http://www.votaime.org/Uploads/Data/Documents/trans__2018_10_31_10_7679_al_ATxNvavEw3.pdf [Pristupljeno 11. novembra 2019]

4 Premier Haradinaj poslao je 28. januara 2019. godine državama Kvinte pismo u kojem je obrazio odluku Vlade o uvošenju takse od 100% i zahteve upućene Vladi Kosova da ukine tu meru. Za više detalja videti: http://kryeministri-ks.net/ep-content/uploads/2018/11/Lista-e-mallrave-te-perjashtuara.pdf?fbclid=lëAR2Y6eDlm-Zbob88s2P4MXE6KRFh1yhBlumB6OhcNDzAY_LJvKcpC3bëBo [Pristupljeno 8. novembra 2019]

5 Za više detalja videti: https://www.koha.net/arberi/142112/veseli-propozon-qe-taksa-te-pezullohet-per-120-dite/?fbclid=lëAR36giZ_3arfICzUdV2I9H-D4q7Yp25HD8NuQ6osx_hPf7AMË5UvDldufEv0 [Pristupljeno 8. novembra 2019]

6 Za više detalja videti: https://kallxo.com/shkurt/thaci-ben-thirrje-per-pezullim-te-takses/?fbclid=lëAR2RyhRVFdxncju1HZKpo2g_TrpK71Ct-oombzd-tAAeoGKuxÉ4iLECJfk0 [Pristupljeno 11. novembra 2019]

samitima.⁷ Zatim, na unutrašnjem planu, koncepcjske razlike učinile su nemogućim usvajanje rezolucije sa širokom političkom podrškom i postizanje neophodnog političkog konsenzusa za proces dijaloqa sa Srbijom.

15. decembra 2018. godine, Skupština je usvojila rezoluciju koju je predložila parlamentarna grupa SDP a podržala samo vladajuća koalicija - bez Srpske liste. Na osnovu te rezolucije formirana je državna delegacija u čiji sastav su ušle političke stranke koje su je podržale⁸. Taj dokument je doveo još i do zsvahabha Zakona o državnoj delegaciji za dijalog⁹ i Platforme za dijalog¹⁰ 7. marta 2019. godine. Međutim, ni ti dokumenti nisu usvojeni uz širi politički konsenzus. Dva najveća opoziciona subjekta, DSK i PS, bojkotovali su ovu inicijativu nazivajući državnu delegaciju nelegitimnom, dok su sam zakon osporili kao neustavan i poslali ga na tumačenje Ustavnom sudu. Ustavni sud je taj zakon proglašio u potpunosti neustavnim.¹¹

Posle odluke Ustavnog suda, državna delegacija prestala je da postoji, dok je pravna valjanost državne platforme za dijalog ostala nejasna. Dva meseca posle te odluke, zemlja je izašla na prevremene parlamentarne izbore posle ostavke premijera Haradinaja. Kao razlog za svoju odluku, premijer Haradinaj na sednici Vlade naveo je poziv na razgovor koji je prethodno dobio od Specijalnog veća. Haradinaj je naveo još i međunarodni pritisak da suspenduje taksu¹² kao razlog za svoju ostavku. Zahtev međunarodnih aktera da se suspenduju takse ostao je konstantan i u periodu Vlade u ostavci, dok je potreba za postizanjem šireg konsenzusa unutar političkog spektra na temelju presude Ustavnog suda preostala kao nužnost koja će se rešavati u budućnosti.

⁷ Za više detalja videti: <https://indeksonline.net/thaci-e-haradinaj-neser-ne-berlin-pa-nje-qendrim-te-dakorduar-institucional/> [Pristupljeno 8. novembra 2019]

8 Rezoluciju su podržali Demokratska partija Kosova (DPK), Alijansa za budućnost Kosova (ABK), Socijaldemokratska inicijativa, Nova alijansa Kosova (NAK) i politički subjekti drugih nevećinskih zajednica, bez Srpske liste.

⁹ Nacrt zakona o dužnostima, odgovornostima i nadležnostima državne delegacije Republike Kosovo u procesu dijaloga sa Republikom Srbijom, http://kuvendikosoves.org/Uploads/Data/Documents/145PLperpergjegejesitedelegacsheteroriteKosoves-procesidialogutmeSerbine_WqT4NzhB58.pdf [Pris-tupljeno 8. novembra 2019]

10 Platforma za dijalog o konačnom, sveobuhvatnom i pravno obavezujućem sporazumu o normalizaciji odnosa između Republike Kosovo i Republike Srbije, http://www.votaime.org/Uploads/Data/Documents/PlatformaperDialogunmbiMarreveshjenPerfundimtare_shkurt2019_g8GyCDjuNF_ELbd2Kfpml.pdf [Pristupljeno 13. novembra 2019]

¹¹ Odluka Ustavnog suda o Zakonu o državnoj delegaciji, 27. jun 2019. godien, http://gjk-ks.org/wp-content/uploads/2019/06/ko_43_19_agj_shq.pdf [Pristupljeno 8. novembra 2019]

12 Za više detalja videti: https://teleografi.com/haradinaj-shtetet-e-quint-presion-e-detyruan-qeverine-qe-te-jape-doreheqe/?fbclid=lèAR3lYCiZuroB-VN1FFXctg07_kè7bQbHH-UStoè2ghrt_7èP4iYanuYJN024 [Pristupljeno 8. novembra 2019]

II. STAVOVI POLITIČKOG SPEKTRA U POGLEDU ZAVRŠNE FAZE DIJALOGA

Nova politička konstelacija nastala posle prevremenih parlamentarnih izbora od 6. oktobra, od koje se очekuje da uspostavi vladajuću koaliciju sastavljenu od ranije opozicije, predstavlja značajnu promenu u dinamici političkih dešavanja u zemlji. Очекује се да те промене изврше утицај и у процесу дијалога Косова и Србије имајући у виду ставове које су они изнели о досадашњем процесу дијалога и закљученим споразумима, затим потребу за новим приступом у погледу формата и тема за разговор као и нуžност изградње политичког конзензуза.

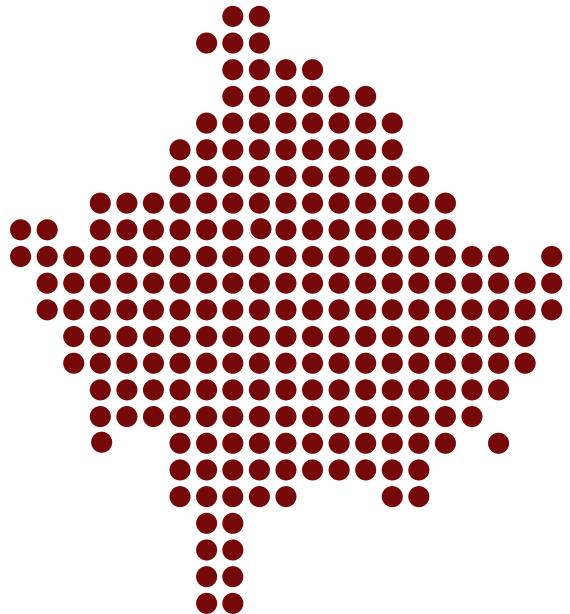
Uzimajući u obzir različite stavove političkih subjekata, očekuje se da će odsustvo konsenzusa u prizmi dijalog-a Kosova i Srbije da prati i buduću vladajuću koaliciju. Očekuje se da će postizanje šireg političkog dogovora, prvo o ukidanju takse a zatim i o opcijama u pogledu konačnog sporazuma sa Srbijom, da budu teški. Politička trvanja između čelnika institucija, naročito između predsednika i budućeg premijera, mogu da utiču na postizanje konsenzusa unutar političkog spektra, dok stare političke trzavice i partijske kalkulacije mogu da doprinesu daljoj polarizaciji u stavovima. U stvari, te trzavice i kalkulacije već dugo karakterišu političku scenu u zemlji, naročito kad je reč o potrebi da se objedine stavovi o državnom interesu koji prevazilazi uske stranačke interese.

Dosadašnje iskustvo u pogledu dijaloga sa Srbijom pokazuje da ne postoji spremnost političkog spektra za

izgradnju šireg političkog konsenzusa. Čak i kad jeste bilo nastojanja da se ostvari konsenzus, kao što je bio slučaj 2012. godine, kad je tadašnja predsednica Atifete Jahjaga imenovala Bljerima Šalu iz ABK za političkog koordinatora za dijalog, to je bilo ograničeno samo na jedan vladin mandat i to samo u vreme početka dijaloga.

Samo jedan od sporazuma sklopljenih u sklopu ovog procesa ratifikovan je u Skupštini 19. aprila 2013. godine kao međunarodni sporazum. Pošto nijedan drugi sporazum zaključen u sklopu ovog procesa nije podnet Skupštini na ratifikaciju, to što nije bilo potrebe da se postigne dvotrećinski (2/3) konsenzus nije obavezivao strane uključene u dijalog da idu dalje od pukih izjava i poziva da se ostvari konsenzus. Posle 2013. godine nije više bilo direktnog uključivanja opozicionih stranaka u proces dijaloga.

DIJALOG KOSOVA I SRBIJE MOŽE U VELIKOJ
MERI DA PREDODREDI BUDUĆNOST KOSOVA,
KAKO U POGLEDU NJEGOVE EVROATLANTSKE
PERSPEKTIVE TAKO I U SMISLU SPOLJNE
KONSOLIDACIJE DRŽAVE KOSOVO.

Međutim, vredi istaći da se stav političkog spektra na Kosovu, od početka tog procesa, kretao u pravcu priznanja da dijalog nema alternativu, kao jedan od najvažnijih političkih procesa¹³ kroz koji prolazi Kosovo od proglašenja nezavisnosti 2008. godine. I pored toga, neslaganja unutar političkog spektra vezana za određene aspekte tog procesa vodila su zemlju u česte političke i institucionalne krize.¹⁴

Dijalog Kosova i Srbije može u velikoj meri da predodredi budućnost Kosova, kako u pogledu njegove evroatlantske perspektive tako i u smislu spoljne konsolidacije države Kosovo. Imajući u vidu koliko je zaključenje procesa dijaloga sa Srbijom bitno i osetljivo za državu Kosovo i njene građane, izuzetno je važno da se postigne saglasje unutar političkog spektra o nastavku dijaloga odnosno o načelima na kojima će kosovska strana da privede kraju ovaj proces.

Teret odgovornosti za postizanje konsenzusa snosi buduća vladajuća koalicija, naročito subjekat koji je pobedio. Ta koalicija imaće mogućnost da sve kritike upućene prethodnoj vladi zbog načina upravljanja procesom dijaloga, sada prevede u konkretno delovanje vlade. Nesporono je da to, između ostalog, podrazumeva istinsku posvećenost postizanju konsenzusa koji treba da prate potpuna transparentnost i odgovornost za rad.

13 Pogledajte stavove predsednika parlamentarnih grupa iznete na okruglom stolu KDI od 6. oktobra 2017. godine na <http://www.votaime.org/Public/DialogActivity/Detail/134> [Pristupljeno 11. novembra 2019]

¹⁴ Za više detalja videti: <https://kosovotwopointzero.com/tear-gas-eggs-and-protests-seven-things-you-need-to-know-about-kosovos-political-standoff/> [Pristupljeno 8. novembra 2019]

III. OSTVARENJE POLITIČKOG KONSENZUSA O ODREĐENIM ASPEKTIMA DIJALOGA

Format dijaloga jedna je od spornih tačaka ovog procesa, s obzirom na duboke nesuglasice koje su postojale među glavnim političkim subjektima, naročito u pogledu uloge predsednika u toj fazi i u pogledu potrebe da se formira sveobuhvatni pregovarački tim. Mada je presuda Ustavnog suda doneta po ovom pitanju konačno razjasnila da je vlasta odnosno premijer organ koji treba da vodi spoljnju politiku, oni su obavezni da realizaciju spoljne politike sprovode uz konsultacije sa predsednikom¹⁵. Štaviše, odnosi između predsednika i premijera u sklapanju međunarodnih sporazuma, kao što je onaj koji bi se eventualno mogao sklopiti sa Srbijom, uređeni su i Zakonom o međunarodnim odnosima, koji izričito propisuje da predsednik ovlasti preduzimanje radnji koje vode zaključivanju međunarodnih sporazuma¹⁶. Dakle, uprkos eventualnim razlikama, predsednik i budući premijer obaveznici su da sarađuju i koordinišu svoj rad u funkciji postizanja konačnog sporazuma sa Srbijom.

Uključivanje opozicije kao sastavnog dela celokupnog procesa ostaje izuzetno bitan elemenat. To je u stvari jedan od ključnih preduslova za ostvarenje neophodnog političkog konsenzusa za zaključenje dijaloga sa Srbijom. Njihov eventualni sporazum mora da ratifikuje Skupština Kosova dvotrećins-

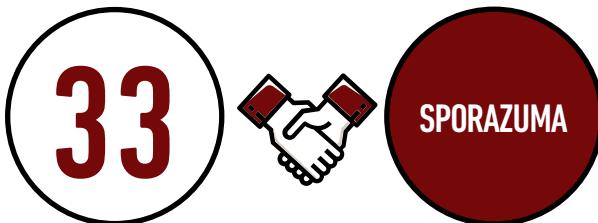
kom većinom glasova svih poslanika. Buduća opozicija, koja će se prema očekivanjima sastojati od političkih subjekata koji su prethodno bili na vlasti, ne treba da sebe smatra oslobođenom od ove odgovornosti. Od nje se naravno očekuje da iskaže konstruktivnost u ostvarenju političkog konsenzusa o dijalogu, s obzirom na to da je bila nosilac dosadašnjeg procesa dijaloga i da je saopštila da je u ovom pitanju potreban politički konsenzus. Ipak, s tim u vezi, ne treba prevideti činjenicu da strane u procesu nipošto ne treba da postizanje konsenzusa tumače ili koriste kao mogućnost da taj isti proces blokiraju.

Vremenski okvir eventualnog postizanja sporazuma sa Srbijom još je jedno pitanje za koje je potreban unutrašnji politički konsenzus. Iako ovaj aspekt ne figurira odvojeno od dešavanja na međunarodnom planu, celokupan politički spektar na Kosovu moraće da se saglasi o rokovima u kojima treba da se postigne taj sporazum jer će rokovi uveliko da utiču na kvalitet eventualnog sporazuma. Taj zajednički dogovor o rokovima treba neizostavno da posluži za pripremanje odgovornih institucija da što kvalitetnije zastupaju Kosovo u dijaluču. Tome treba dodati činjenicu da je dosadašnja praksa pokazala da procese pregovaranja, čak i onda kad su bili

¹⁵ Za više detalja videti presudu Ustavnog suda u predmetu br. K043/19. Dostupno na: http://gjk-ks.org/ep-content/uploads/2019/06/ko_43_19_agj_shq.pdf [Pristupljeno 8. novembra 2019]

¹⁶ Za više detalja videti član 7. stav 1. Zakona br. 04/L-052 o medunarodnim odnosima. Dostupno na: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2789> [Pristupljeno 8. novembra 2019]

DRUGO VEOMA BITNO PITANJE ČINE DO SADA POSTIGNUTIH

ČIJI PRAVNI STATUS U VELIKOJ MERI I DALJE OSTAJE PRILIČNO NEDEFINISAN JER JE SKUPŠTINA KOSOVA SAMO PRVI SPORAZUM O NAČELIMA RATIFIKOVALA KAO MEĐUNARODNI SPORAZUM, ZA RAZLIKU OD DRUGIH SPORAZUMA.

odlagani, nisu pratile istinske pripreme kosovske strane na uobličavanju svojih stavova kao ni spremnost političkog spektra da te procese zaključi.

Iako postoji određen "prečutni" dogovor unutar kosovskog političkog spektra o **temama** koje treba da budu deo dijaloga, i dalje je neophodno da se usvoji jedinstveni stav i zajednički strateški dokument za razgovore između Kosova i Srbije. Ni nacrt sporazuma koji je sačinila Haradinajeva vlada niti platforma za dijalog koju je izglasala Skupština Kosova nisu uspeli da dobiju podršku celog političkog spektra, s tim da je status te platforme posle odluke Ustavnog suda ostao nejasan. Takvu inicijativu treba nesumnjivo da pokrene vlada, koja treba da uzme u obzir i ramisli o zahtevima i mišljenjima građana u vezi sa temama koje bi trebalo da budu deo dijaloga.

Drugo veoma bitno pitanje čine do sada postignuti **33 sporazuma**, čiji pravni status u velikoj meri i dalje ostaje prilično neundefinisan jer je Skupština Kosova samo Prvi sporazum o načelima ratifikovala kao međunarodni sporazum, za razliku od drugih sporazuma. Rasprave o potrebi da se oceni dosadašnji proces i da se preispitaju dosadašnji sporazumi moguće bi da budu "jabuka razdora" unutar eventualne vladajuće koalicije pa i samog procesa dijaloga, s obzirom na nejasnoće u pogledu krajnjeg efekta koji se namerava postići takvim preispitivanjem sporazuma.

Za vreme mandata prethodne vlade, Kosovo je predstavilo svoju poziciju zasnovanu na različitim tezama lidera svojih institucija, čime je potkopalo položaj Kosova u razgovorima ali i njegove kapacitete da štiti i unarpedi svoje interesu. **Lobiiranje zasnovano na jedinstvenom stavu** mora da prati ovaj proces od samog početka, za razliku od prethodne pogrešne prakse. Predstavnici institucija Kosova moraju da se angažuju uz pomoć diplomatskog lobiranja za podršku zahtevima i stavovima kosovske strane u sklopu ovog procesa u svetskim prestonicama ali još i da budu prisutni na svakom formalnom i neformalnom forumu na kojem se raspravlja o rešenju za Kosovo i Srbiju i o evropskoj budućnosti Zapadnog Balkana.

IV. DEJSTVA (NE)OSTVARIVANJA POLITIČKOG KONSENZUSA

Postizanje političkog konsenzusa u određenim fazama i aspektima dijaloga nesumnjivo bi donelo višedimenionalne prednosti za Kosovo. Od procesa dijaloga očekuje se da utvrdi odnose između dveju zemalja koje su učestvovale u višegodišnjem sukobu, međuetničke odnose dvaju društava, da postavi temelje za miroljubive odnose i unutrašnju stabilnost ove dve zemlje kao i zemlje regiona.

Na unutrašnjem planu, postizanje konsenzusa odrazilo bi široku saglasnost javnosti za zaključenje dijaloga sa Srbijom, čime bi se izbegle situacije protivljenja eventualnom sporazumu, moguće i u vidu nasilnih protesta. Na spoljašnjem planu, jedinstveni stav Kosova u dijalogu koji bi bio plod ostvarenja unutrašnjeg političkog konsenzusa, pre svega bi ojačao pregovaračku poziciju Kosova u odnosu sa Srbijom i ujedno bi olakšalo inicijative za lobiranje u trećim zemljama. Ovi elementi jasni su pokazatelji važnosti i potrebe za pronaalaženjem zajedničkog stava političkih subjekata o procesu dijaloga, koji bi prevazišao dnevno-politička viđenja i stavove.

Ali, s druge strane, kakve bi bile posledice neuspeha da se postigne takav politički konsenzus?

Prvo, u slučaju da politički spektar ne uspe da izgradi jedinstveni državni stav u dijalogu sa Srbijom utemeljen na komromisu, neizbežno će doći do polarizacije političkog spektra, a s obzirom na osetljivost ovog procesa lako se može zaključiti da bi polarizacija na političkom nivou doveća i do polarizacije **društva**, koja za sobom povlači rizik od građanskih nemira.

Što se tiče redovnog funkcionisanja institucionalnog života, ranija iskustva pokazuju da odsustvo konsenzusa o pitanjima od nacionalnog interesa može da utiče na **paralisanje institucionalnog života, naročito parlamentarnog**. Zatim, taj rizik može biti očigledan čak i u slučaju da je parlamentarna većina sačinjena od znatnog broja poslanika. Većina još uvek pamti scene sa suzavcem u Skupštini, koje su nastale i kao rezultat jednog sporazuma zaključenog u procesu dijaloga, kojem se usprotivila tadašnja opozicija.

Kad govorimo o parlamentarnom životu, u odsustvu potrebnog konsenzusa ne može se isključiti mogućnost da bude zaključen **sporazum koji ne može da prođe u Skupštini** kao ni mogućnost **odsustva jedinstvenog stava** kosovske strane prema Srbiji i međunarodnim partnerima. To bi predstavilo Kosovo kao nekonstruktivnu stranu i na međunarodnom planu ali i kao stranu koja ne uspeva da ispuni prethodno preuzete obaveze. Kosovo bi pretrpelo štetu i u smislu pregovaračkog položaja i kapaciteta koji bi bili znatno umanjeni.

V. PREPORUKE

Na osnovu zaključaka do kojih je došla ova analiza i uzimajući u obzir važnost unutrašnjeg političkog konsenzusa u pogledu procesa dijaloga kao najosetljivijeg političkog procesa kroz koji prolazi Kosovo, Kosovski demokratski institut (KDI) daje sledeće preporuke:

NOVA VLADA treba da intenzivira napore na ostvarenju konsenzusa u političkom spektru o svim fazama dijaloga kako bi se postigao konačni sporazum sa Srbijom, uključujući preliminarne i pripremne napore, utvrđivanje agende i opcija za konačni sporazum sa Srbijom. Treba sprovesti konsultacije na osnovama poverenja, stavljajući u prvi plan interes države Kosovo.

OPOZICIONI SUBJEKTI treba da budu podjednako odgovorne za ostvarenje konsenzusa o pitanjima od državnog značaja. Oni moraju da iskažu posvećenost i konstruktivnost da bi prevazišli prepreke u postizanju saglasnosti.

PREDSEDNIK I PREMIJER ZEMLJE, u skladu sa svojim ustavnim odgovornostima, treba da održavaju stalne konzultacije i daju doprinos izgradnji političkog konsenzusa o procesu dijaloga Kosova i Srbije.

INSTITUTI
DEMOKRATIK
I KOSOVËS

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Federal Department of Foreign Affairs FDFA